

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอวังจันทร์

จังหวัดระยอง

**Utilization of Information by Agricultural Extension Stakeholders in
Wang Chan District of Rayong Province**

โชตินรินทร์ จีพสุกใส (Chotnarin Cheepsuksai)¹ สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)²

พลสรานู สรานูรมย์ (Ponsaran Saranrom)³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความพร้อมและความต้องการในการใช้ระบบสารสนเทศการเกษตร (3) การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบส่งเสริมการเกษตร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ (1) เกษตรกรในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน 4,308 ครัวเรือน สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 ครัวเรือน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 29 ราย โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง และ (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งหมดของสำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์ จำนวน 5 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติ ค่าความถี่ คะแนนเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 57.4 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.13 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ขนาดการถือครองที่ดินของตนเองเฉลี่ย 31.64 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศจากเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมอาชีพมากที่สุด โดยเป็นความรู้ด้านการปลูกพืชในระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่นำสารสนเทศทางการเกษตรไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในการทำการเกษตร ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้ส่งสารในระดับมากที่สุด คือ ผู้ส่งสารควรมีความรู้ความเข้าใจและมีข้อมูลที่ต้องการสื่อที่เพียงพอ (2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.28 ปี บางส่วนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและอีกบางส่วนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ขนาดการถือครองที่ดินของตนเองเฉลี่ย 36.14 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศในระดับมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนใหญ่เป็นความรู้ด้านการปลูกพืชและด้านการเกษตรอื่นๆ การนำสารสนเทศทางการเกษตรไปใช้ในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาในการทำการเกษตร และการปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้ส่งสารในระดับมากที่สุด คือ ผู้ส่งสารควรมีกลวิธีในการถ่ายทอดหรือการนำเสนอที่ดีและเหมาะสม (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นเก่ามีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศการเกษตรน้อยกว่าเจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ แต่มีความสามารถในการปฏิบัติงานในพื้นที่มากกว่า

คำสำคัญ : สารสนเทศการเกษตร ระบบส่งเสริมการเกษตร จังหวัดระยอง

1 นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chotnarin_m@hotmail.com

2 รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

3 อาจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช oh1981@gmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study the following: (1) social and economic status of agricultural extension stakeholders, (2) readiness and needs for the utilization of agricultural information, (3) utilization of agricultural information, and (4) problems and suggestions on the utilization of agricultural information. The population and samples in this study consisted of three groups of agricultural extension stakeholders in Wang Chan District of Rayong Province. These were (1) the population of 4,308 farmers, 195 samples were selected by using stratified and simple random sampling methodologies; (2) all of 29 village agricultural volunteers were included in the study without sampling; and (3) five agricultural extensionists of the District Office of Agriculture were the population and sample. The data were collected by interviewing the farmers and village agricultural volunteers. The statistical methodology was used to analyze the data by computerized program including frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation. Hence, the data from the agricultural extensionists were collected by conducting group discussion. The findings of this study were as follows: (1) 57.4% of the farmers were male, with average age at 50.13 years. Most of them were educated at primary level. The average size of their own occupied area was 31.64 rai (1 rai = 1,600 square meters). Most of them were gardeners. The information sources from whom they had mostly received agricultural information were their neighbors/friends in the same occupation. They were transferred the knowledge of planting crops at the most level. They mostly used agricultural information to solve their problems on farming, and suggested about the information senders at the most level that the senders should have sufficient knowledge and understanding, along with sufficient information. (2) Most of the village agricultural volunteers were male, with average age at 51.28 years. Most of them were educated at primary level, or upper secondary level, or equal to this level. The average size of their own occupied area was 36.14 rai. Most of them were gardeners. The information sources who were accessible for them at the most level were government officers. It was mostly the knowledge of planting crops and other agricultural activities. They used agricultural information for decision making, solving problems on farming, or to improve the quality of agricultural produces. They suggested about the information senders at the most level that the senders should have strategy in transferring or presenting the appropriate knowledge. Furthermore (3) it was found that the knowledge and capability/skills in information technology of agricultural extensionists in old generation was lower than the young generation, and though they seemed to access information technology lower than the young generation, but they had more capability to work in the area/field than young generation.

Keywords: Agricultural information, Agricultural extension system, Rayong Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

เกษตรกรรมในประเทศไทยกำลังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในมิติของต้นทุนการผลิต ระดับผลิตภาพ (Productivity) และรายได้เฉลี่ยของเกษตรกรที่ค่อนข้างต่ำ สาเหตุหลักเกิดจากเกษตรกรขาดข้อมูลและสารสนเทศด้านการตลาดสำหรับวางแผนการผลิต โดยเฉพาะการผลิตสินค้าคุณภาพสูงที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนว่าอาชีพเกษตรกรยังขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงยังไม่สามารถนำข้อมูลมาปรับใช้เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรได้ (อุทัยชนก จริ่งจิตร: 2556)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงมีผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง แต่เกษตรกรไทยยังค่อนข้างมีข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสาร เนื่องจากมีการศึกษาต่ำ ซึ่งถ้าขาดทักษะในการอ่านออกเขียนได้ก็จะเป็นอุปสรรคที่สำคัญในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตร เพราะสารสนเทศส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของภาพและตัวอักษรต้องใช้ความสามารถพื้นฐานในการอ่านออกเขียนได้จึงจะเข้าถึงสารสนเทศเหล่านั้นได้ อีกทั้งยังต้องใช้ทักษะพื้นฐานการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น สามารถใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้จึงจะสามารถเข้าสู่แหล่งข้อมูลได้

สำหรับผลกระทบของเทคโนโลยีและการสื่อสารต่อบุคลากรในงานส่งเสริม ก็คือต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนไป จำเป็นต้องขวนขวายหาความรู้ เพื่อปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในยุคที่อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากสถาบันการศึกษา การฝึกอบรมภายในหน่วยงานในลักษณะของ e-Training หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้ร่วมกันภายในหน่วยงาน (learning organization) ก็จะเป็นวิธีการที่เกิดขึ้นและถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรในงานส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นภาพของบุคลากรในงานส่งเสริมการเกษตรในอนาคตจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก ก็จะต้องมีวิสัยทัศน์ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรอบรู้และสามารถปรับตัวและการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปได้ อีกทั้งจะต้องรู้จักวิธีพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้สามารถรับรู้ข้อมูลและเข้าใจวิธีการทำงานส่งเสริมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศได้ และที่สำคัญต้องรู้จักวิธีการประยุกต์การทำงานแบบร่วมสมัยได้ คือสามารถทำงานได้ทั้งในสภาพแวดล้อมที่ล้อมรอบด้วยเทคโนโลยี และในสภาพแวดล้อมแบบดั้งเดิมได้อีกด้วย เรียกได้ว่ามีศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแต่สามารถปฏิบัติงานได้ทุกสถานการณ์ (พิชัย ทองดีเลิศ: 2547)

อำเภอวังจันทร์ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดระยอง ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอวังจันทร์อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดต่างๆ เช่น ชลบุรี นครปฐม สมุทรปราการ อุบลฯ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน ประชากรร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพื้นที่เกษตรกรรมจะแตกต่างกันในแต่ละตำบล โดยตำบลพลองตาเอี่ยมและตำบลวังจันทร์ จะปลูกไม้ผลเป็นหลัก ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ขนุน ฯลฯ ส่วนตำบลชุมแสง และตำบลป่าขุบไบน จะมีการปลูกไม้ยืนต้น และพืชไร่ ได้แก่ อ้อย ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสับปะรด เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง: 2557)

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เนื่องจากขนบธรรมเนียม ชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรที่แตกต่างกัน จึงมีความน่าสนใจในการศึกษาถึงการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ในด้านเนื้อหา แหล่งสารสนเทศ รูปแบบของสารสนเทศที่ใช้ ความพึงพอใจ ประโยชน์และปัญหาในการใช้สารสนเทศทางการเกษตร รวมถึงข้อเสนอแนะในการจัดบริการสารสนเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการและการให้บริการสารสนเทศให้แก่เกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบส่งเสริมการเกษตรในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
2. ความพร้อมและความต้องการในการใช้ระบบสารสนเทศการเกษตรของผู้ที่เกี่ยวข้องระบบกับการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
3. การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบส่งเสริมการเกษตรในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบส่งเสริมการเกษตรในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) เกษตรกรทั่วไป จาก 4 ตำบล ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ปี 2558 จำนวนทั้งสิ้น 4,308 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกร จำนวน 195 ครัวเรือน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนประชากรในแต่ละตำบล (2) อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านของอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน 29 ราย (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์ จำนวน 5 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของผู้ให้ข้อมูล ตอนที่ 2 แหล่งสารสนเทศทางการเกษตร ตอนที่ 3 การใช้ประโยชน์สารสนเทศทางการเกษตร และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์สารสนเทศทางการเกษตร สำหรับส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จะเป็นในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศการเกษตร และการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำการวิเคราะห์โดยการสรุปผลการวิจัยในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. เกษตรกรทั่วไป

1.1 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีสถานภาพสมรส อายุเฉลี่ย 50.13 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีสถานภาพเป็นเจ้าของสถานประกอบการ มีประสบการณ์ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเฉลี่ย 28.99 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 31.64 ไร่ พื้นที่เช่าโดยเฉลี่ย 25.17 ไร่ และพื้นที่เช่าทำประโยชน์ฟรีไม่ได้เช่าเฉลี่ย 31.75 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน มีรายได้รวมจากการเกษตรเฉลี่ย 272,570.68 บาท มีรายจ่ายจากการเกษตรเฉลี่ย 67,267.02 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.61 คน

1.2 ความพร้อมและความต้องการ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรและประเภทความรู้ที่ได้รับ

1.2.1 ความพร้อมและความต้องการ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตร

แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพเป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร และหน่วยงานราชการ เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อสารมวลชน เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทโทรทัศน์เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัล เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทอินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัลน้อยมาก แหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทสิ่งพิมพ์ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภท หนังสือ ตำรา คู่มือ วารสาร จุลสาร นิตยสาร และเอกสารเผยแพร่ต่างๆ เช่น เอกสารแนะนำ แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ เป็นต้น นานๆ ครั้ง และแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทอื่นๆ เกษตรกรมีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรประเภท ซีดี (CD) ดีวีดี (DVD) และการอบรม ประชุม ทัศนศึกษา ดูงาน นานๆ ครั้ง

1.2.2 ประเภทความรู้ที่ได้รับจากแหล่งสารสนเทศประเภทต่างๆ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืช รองลงมาได้รับความรู้ด้านอื่นๆ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

1.3 การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร และการนำสารสนเทศการเกษตรไปใช้ประโยชน์ของ

เกษตรกร

1.3.1 การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร

ด้านการปลูกพืช เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการปลูกพืช เรื่อง วิธีการปลูกพืช ชนิด/พันธุ์ของพืช ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด และการใช้ปุ๋ย/ฮอร์โมนระดับมาก ด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเลี้ยงสัตว์ เรื่อง โรคของสัตว์และการป้องกันรักษา โรงเรือน/คอกสัตว์ และชนิดและพันธุ์ของสัตว์ระดับมาก ด้านการประมง เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการประมง เรื่อง แหล่งน้ำและการใช้น้ำ และโรคของสัตว์น้ำและการป้องกัน ระดับมาก ด้านการเกษตรอื่นๆ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเกษตรอื่นๆ เรื่อง ตลาดสินค้าเกษตร ในระดับมาก

1.3.2 การนำสารสนเทศการเกษตรไปใช้ประโยชน์

เกษตรกรส่วนใหญ่นำสารสนเทศทางการเกษตรไปใช้แก้ไขปัญหาในการทำเกษตร

1.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรระดับน้อย และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านผู้ส่งสาร ดังนี้ ผู้ส่งสารควรมีความรู้ความเข้าใจและมีข้อมูลที่ต้องการสื่อที่เพียงพอ ผู้ส่งสารควรมีกลวิธีในการถ่ายทอด หรือการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม ผู้ส่งสารควรมีทัศนคติที่ดี ซึ่งทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ส่งสารควรมีบุคลิกภาพที่ดี ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจที่จะรับสารยิ่งขึ้น

ด้านข้อมูลสารสนเทศ เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านข้อมูลสารสนเทศ ดังนี้ สารสนเทศควรมีการจัดลำดับที่ดี และสารสนเทศควรเป็นเรื่องที่ไม่สลับซับซ้อน มีข้อมูลหรือการอ้างอิงที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความน่าสนใจ

ด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร ดังนี้ สื่อที่ใช้ควรมีขนาดพอเหมาะและมีความชัดเจน และการใช้ภาษาพูด/ภาษาเขียนควรมีความชัดเจน เลือกรูปแบบที่ตรงกับความหมาย การแบ่งวรรคตอน จังหวะการพูด การพูดหรือเขียนมีความยาวพอเหมาะ เข้าใจง่าย

ด้านผู้รับสาร เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านผู้รับสารระดับปานกลาง ดังนี้ ผู้รับสารไม่ควรตั้งความคาดหวังไว้สูงจนเกินไปในการรับสาร และผู้รับสารควรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารหรือต่อสาร

2. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีสถานภาพสมรส อายุเฉลี่ย 51.28 ปี บางส่วนจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและอีกบางส่วนจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 /ปวช. หรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นเจ้าของสถานประกอบการ มีประสบการณ์ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเฉลี่ย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

29.66 ปี ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้าน มีพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 36.14 ไร่ พื้นที่เช่าโดยเฉลี่ย 160 ไร่ และพื้นที่เข้าทำประโยชน์ฟรีไม่ได้เช่าเฉลี่ย 35 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน มีรายได้รวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 339,655.17 บาท มีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 96,206.90 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.34 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.28 คน

2.2 ความพร้อม ความต้องการ และการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและประเภทความรู้ที่ได้รับ

2.2.1 ความพร้อมและความต้องการ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตร

แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทเจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ อาสาสมัครเกษตร ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สต. เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทหน่วยงานราชการ และกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อสารมวลชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทโทรทัศน์เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทอินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัลน้อยมาก แหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทสิ่งพิมพ์ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภท หนังสือ ตำรา คู่มือ เป็นประจำ และแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรประเภทการอบรม ประชุม ทัศนศึกษา ดูงาน เป็นประจำ

2.2.2 ประเภทความรู้ที่ได้รับจากแหล่งสารสนเทศประเภทต่างๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืช และความรู้ด้านอื่นๆ

2.3 การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร และการนำสารสนเทศการเกษตรไปใช้ประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.3.1 การใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร

ด้านการปลูกพืช อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการปลูกพืช เรื่อง ชนิด/พันธุ์ของพืช ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การใช้ปุ๋ย/ฮอร์โมน วิธีการปลูกพืช เทคโนโลยีการผลิตพืช ระดับมาก ด้านการเลี้ยงสัตว์ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเลี้ยงสัตว์ เรื่อง ชนิดและพันธุ์ของสัตว์ วิธีการเลี้ยงสัตว์ โรคของสัตว์และการป้องกันรักษา เทคโนโลยีการผลิตสัตว์ ระดับมาก ด้านการประมง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการประมง เรื่อง แหล่งน้ำและการใช้น้ำ โรคของสัตว์น้ำและการป้องกัน อาหารสัตว์น้ำ เทคโนโลยีการผลิตสัตว์น้ำ ระดับมาก และด้านการเกษตรอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเกษตรอื่นๆ เรื่อง ตลาดสินค้าเกษตร การอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร นโยบายและแผนการพัฒนาการเกษตรของรัฐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การบริหารการลงทุนการเกษตร ระดับมาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

2.3.2 การนำเสนอผลงานการเกษตรไปใช้ประโยชน์

อาสาสมัครเกษตรส่วนใหญ่นำเสนอผลงานทางการเกษตรไปใช้ตัดสินใจในการทำ การเกษตร ใช้แก้ปัญหาในการทำเกษตร และใช้ปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร ระดับน้อย และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านผู้ส่งสาร ดังนี้ ผู้ส่งสาร ควรมีกลวิธีในการถ่ายทอดหรือการนำเสนอที่ดีและเหมาะสม ผู้ส่งสารควรมีความรู้ความเข้าใจและมีข้อมูล ที่ต้องการสื่อที่เพียงพอ ผู้ส่งสารควรมีทัศนคติที่ดีจะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ส่งสารควรมีบุคลิกภาพที่ดี ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจที่จะรับสารยิ่งขึ้น

ด้านข้อมูลสารสนเทศ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านข้อมูล สารสนเทศ ดังนี้ สารสนเทศควรเป็นเรื่องที่ไม่สลับซับซ้อน มีข้อมูลหรือการอ้างอิงที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และ สารสนเทศควรมีการจัดลำดับที่ดี และมีความน่าสนใจ

ด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านสื่อ หรือช่องทางการสื่อสาร ดังนี้ การใช้ภาษาพูด/ภาษาเขียนควรมีความชัดเจน เลือกใช้คำที่ตรงกับความหมาย การ แบ่งวรรคตอน จังหวะการพูด การพูดหรือเขียนมีความยาวพอเหมาะเข้าใจง่าย และสื่อที่ใช้ควรมีขนาดพอเหมาะ และมีความชัดเจน

ด้านผู้รับสาร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านผู้รับสารระดับปาน กลาง ดังนี้ ผู้รับสารควรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารหรือต่อสาร และผู้รับสารไม่ควรตั้งความคาดหวังไว้สูงจนเกินไป ในการรับสาร

3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์ มีเจ้าหน้าที่ตำแหน่ง เกษตรอำเภอ จำนวน 1 ราย นักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ 1 ราย และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ จำนวน 3 ราย เพศชาย จำนวน 3 ราย และเพศหญิง จำนวน 2 ราย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์ มีอายุระหว่าง 51-60 จำนวน 2 ราย อายุระหว่าง 31-40 จำนวน 2 ราย และ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 1 ราย ระดับการศึกษาปริญญา ตรีหรือสูงกว่า จำนวน 5 ราย ประสบการณ์ด้านการทำงานส่งเสริมการเกษตร 32 ปี จำนวน 1 ราย 20 ปี จำนวน 1 ราย 3 ปี จำนวน 1 ราย ไม่ถึง 1 ปี จำนวน 2 ราย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์ มีอาชีพรอง จำนวน 2 ราย และ ไม่มีอาชีพรอง จำนวน 3 ราย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1 – 20,000 บาท จำนวน 3 ราย 40,001 – 60,000 บาท จำนวน 2 ราย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

3.2 ความพร้อมและความต้องการสารสนเทศทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความพร้อมและความต้องการแหล่งสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ อินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์ต่างๆ ซีดี ดีวีดี หนังสือ ตำราวิชาการต่างๆ การอบรม/การประชุมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รายการโทรทัศน์ และวิทยุ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นเก่า จะมีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อดิจิทัลน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการสารสนเทศทางการเกษตรในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ด้านพืช สัตว์ ประมง และการแปรรูปสินค้าเกษตร
- 2) ด้านการส่งเสริมการเกษตร
- 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถนำมาปรับใช้กับงานส่งเสริมการเกษตร

3.3 ประโยชน์ของสารสนเทศทางการเกษตรต่อการทำงานส่งเสริมการเกษตร ได้แก่

- 1) พัฒนาความรู้ ทักษะด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น
- 2) พัฒนาทักษะและความสามารถในการทำงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นเก่าจะมีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือคอมพิวเตอร์น้อยกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ จึงต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือคอมพิวเตอร์ให้มากยิ่งขึ้น แต่มีความสามารถในการปฏิบัติงานในพื้นที่หรือทำงานส่งเสริมการเกษตรได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ ที่ยังขาดหรือมีประสบการณ์ในการทำงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่น้อยกว่า จึงต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ให้มีความรู้ และฝึกทักษะประสบการณ์ในการทำงานตามระบบส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การทำงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ จึงต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม โดยดึงความสามารถของเจ้าหน้าที่แต่ละคนออกมาใช้ให้ได้มากที่สุด เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปบางประการของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีสภาพทั่วไปบางประการที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกัน ดังนี้ เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีสถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 50.13 ปี ใกล้เคียงกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 51.28 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

หรือเทียบเท่า เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม แต่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้าน อาจทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านบางรายมีการศึกษาสูงกว่าเกษตรกรทั่วไป เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสถานประกอบการ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเฉลี่ย 28.99 ปี ใกล้เคียงกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งมีประสบการณ์ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเฉลี่ย 29.66 ปี

ด้านขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง พื้นที่เฉลี่ย 31.64 ไร่ และมีการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่พริขนาดพื้นที่เฉลี่ย 31.75 ไร่ ใกล้เคียงกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ซึ่งมีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 36.14 ไร่ และพื้นที่เข้าทำประโยชน์พริขนาดพื้นที่เฉลี่ย 35 ไร่ แต่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 160 ไร่ ซึ่งมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 25.17 ไร่ อาจเนื่องมาจากฐานะหรือการดำรงตำแหน่งทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน จึงทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรได้มากกว่าเกษตรกร

สำหรับด้านการประกอบอาชีพจะเห็นว่าทั้งเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน สอดคล้องกับสภาพทั่วไปของอำเภอวังจันทร์ ที่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลพลองตาเอี่ยม และตำบลวังจันทร์ ส่วนใหญ่จะปลูกผลไม้ยืนต้น เช่น ทุเรียน มังคุด ลองกอง เงาะ ขนุน ฯลฯ ส่วนตำบลชุมแสง และตำบลป่ายูบใน จะมีการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อย และสับปะรด เป็นต้น ในด้านรายได้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีรายได้รวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 339,655.17 บาท ซึ่งมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้รวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 272,570.68 บาท อาจเนื่องมาจากการลงทุนภาคการเกษตรและการจัดการฟาร์ม หรือความรู้ความสามารถด้านการเกษตรที่แตกต่างกัน โดยอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 96,206.90 บาท แต่เกษตรกรมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ยเพียง 67,267.02 บาท สำหรับด้านสมาชิกและแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน คือ เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.61 คน ส่วนอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.34 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.28 คน

2. ความพร้อม และความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศประเภทความรู้ที่ได้รับจากแหล่งสารสนเทศของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพเป็นประจำ แตกต่างจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทเจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ อาสาสมัครเกษตรกร ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท. เป็นประจำ จะเห็นได้ว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลที่หลากหลายกว่าเกษตรกร

ด้านความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร และหน่วยงานราชการ เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อสารมวลชน เกษตรกรและอาสาสมัคร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทโทรทัศน์เป็นประจำ แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัล เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทอินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัลน้อยมาก

ความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทสิ่งพิมพ์ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภท หนังสือ ตำรา คู่มือเป็นประจำ และมีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภท วารสาร จุลสาร นิตยสาร และเอกสารเผยแพร่ต่างๆ นานาๆ ครั้ง ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภท หนังสือ ตำรา คู่มือ วารสาร จุลสาร นิตยสาร และเอกสารเผยแพร่ต่างๆ นานาๆ ครั้ง

ส่วนแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทอื่นๆ เกษตรกรมีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรประเภท ซีดี (CD) ดีวีดี (DVD) และการอบรม ประชุม ทัศนศึกษา ดูงาน นานาๆ ครั้ง แต่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรประเภทการอบรม ประชุม ทัศนศึกษา ดูงาน เป็นประจำ และมีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทนิทรรศการ และซีดี (CD) ดีวีดี (DVD) บางครั้ง เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอาจมีสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ คือ ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้รับโอกาสในการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตรและการสหกรณ์ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2555) มากกว่าเกษตรกรทั่วไป

จากผลการวิจัย สามารถสรุปได้อีกว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรประเภทต่างๆ มากกว่า และบ่อยครั้งกว่าเกษตรกร ซึ่งอาจทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศด้านการเกษตรต่างๆ มากกว่าเกษตรกร หรือมีความรู้ความสามารถด้านการทำการเกษตร และการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศการเกษตรมากกว่าเกษตรกร ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่แตกต่างจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ในด้านประเภทความรู้ที่ได้รับจากแหล่งสารสนเทศประเภทต่างๆ เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ไม่ต่างกัน คือ ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืชมากที่สุด รองลงมาได้รับความรู้ด้านอื่นๆ

จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ ระเบียบ สุภวัรี (2556) ศึกษา การใช้สารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้ประกอบการฟาร์มสุกรในจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มสุกร ใช้แหล่งสารสนเทศจากประสบการณ์และความรู้ของตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ โทรทัศน์ และเพื่อนเกษตรกร/เพื่อนร่วมอาชีพ ญาติพี่น้อง/คนในครอบครัว กลุ่มเกษตรกร สมาคมวิชาชีพทางการเกษตร หน่วยงานของรัฐ ตามลำดับ และศรีดา ชาตกุล (2543) ศึกษา การรับสารนิเทศด้านการเกษตรของชาวเขาเผ่าขอมอย่าง ขาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แหล่งสารสนเทศที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวเขามากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สูง ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง และสถานีราชการในตัวจังหวัดหรืออำเภอ สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับสารนิเทศ พบว่า ชาวเขาเปิดรับสารนิเทศจากโทรทัศน์มากที่สุด และสอดคล้องกับ สมศักดิ์ อุหาสวรรค์

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เวช และวิณาพร พันธุ์คง (2551) ศึกษา การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกร ในกรุงเทพมหานครและ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องมากที่สุด บุคคลที่น่าเชื่อถือ คือเจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐและญาติพี่น้อง และดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ (2555) ศึกษา การใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้และพึงพอใจในการใช้สารสนเทศ โดยการสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพ โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3. การใช้ประโยชน์สารสนเทศทางการเกษตรและการนำสารสนเทศการเกษตรไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ด้านการปลูกพืช เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการปลูกพืช เรื่อง วิธีการปลูกพืช ชนิด/พันธุ์ของพืช ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด และการใช้ปุ๋ย/ฮอร์โมนระดับมาก นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านยังมีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการปลูกพืช เรื่อง เทคโนโลยีการผลิตพืช ระดับมากอีกด้วย

ด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเลี้ยงสัตว์ เรื่อง โรคของสัตว์และการป้องกันรักษา และชนิดและพันธุ์ของสัตว์ระดับมาก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเลี้ยงสัตว์ แตกต่างจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ในเรื่อง วิธีการเลี้ยงสัตว์ เทคโนโลยีการผลิตสัตว์ และโรงเรือน/คอกสัตว์

ด้านการประมง เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการประมง เรื่อง แหล่งน้ำและการใช้น้ำ และโรคของสัตว์น้ำและการป้องกัน ระดับมากเหมือนกัน นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านยังมีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการประมง เรื่อง อาหารสัตว์น้ำ และเทคโนโลยีการผลิตสัตว์น้ำ ระดับมากอีกด้วย

ด้านการเกษตรอื่นๆ เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเกษตรอื่นๆ เรื่อง ตลาดสินค้าเกษตร ในระดับมาก แต่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังมีการใช้ประโยชน์สารสนเทศด้านการเกษตรอื่นๆ ในเรื่อง การอบรมที่เกี่ยวกับการเกษตร นโยบายและแผนการพัฒนากิจการเกษตรของรัฐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และการบริหารการลงทุนการเกษตร ระดับมาก อีกด้วย

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการนำสารสนเทศทางการเกษตรไปใช้แก้ไขปัญหาในการทำการเกษตรมากที่สุด และอาสาสมัครเกษตรกรส่วนใหญ่ นำสารสนเทศทางการเกษตรไปใช้ตัดสินใจในการทำการเกษตร ใช้แก้ไขปัญหาในการทำการเกษตร และใช้ปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร มากที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดา แพร่ภัทรพิศุทธิ์ และวิทยา ประพิน (2551) ศึกษา ความต้องการสารสนเทศและบริการสารสนเทศการเกษตร ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) เกษตรกรที่เพาะปลูก ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรก คือ เรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ปุ๋ยหมัก และการปรับปรุงพันธุ์ เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรก คือ ยาสัตว์ โรงเรือน อาหารและการให้อาหาร เกษตรกรที่ทำประมงต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องอาหารและการให้อาหาร การอนุบาล และการเลี้ยง แพลงก์ตอน เช่นเดียวกับดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ (2555) ศึกษา การใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขต

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้และชอบใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ ด้านการใช้ประโยชน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ ใช้สารสนเทศเพื่อช่วยเพิ่มพูนรายได้

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรน้อย และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตร ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านผู้ส่งสาร ดังนี้ ผู้ส่งสารควรมีความรู้ความเข้าใจและมีข้อมูลที่ต้องการสื่อที่เพียงพอ ผู้ส่งสารควรมีกลวิธีในการถ่ายทอดหรือนำเสนอที่ดีและเหมาะสม ผู้ส่งสารควรมีทัศนคติที่ดี ซึ่งทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ส่งสารควรมีบุคลิกภาพที่ดี ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจที่จะรับสารยิ่งขึ้น

ด้านข้อมูลสารสนเทศ เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านข้อมูลสารสนเทศ ดังนี้ สารสนเทศควรมีการจัดลำดับที่ดี และสารสนเทศควรเป็นเรื่องที่ไม่สลับซับซ้อน มีข้อมูลหรือการอ้างอิงที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความน่าสนใจ

ด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร ดังนี้ สื่อที่ใช้ควรมีขนาดพอเหมาะและมีความชัดเจน และการใช้ภาษาพูด/ภาษาเขียนควรมีความชัดเจน เลือกใช้คำที่ตรงกับความหมาย การแบ่งวรรคตอน จังหวะการพูด การพูดหรือเขียนมีความยาวพอเหมาะเข้าใจง่าย

ด้านผู้รับสาร เกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านผู้รับสารระดับปานกลาง ดังนี้ ผู้รับสารไม่ควรตั้งความคาดหวังไว้สูงจนเกินไปในการรับสาร และผู้รับสารควรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารหรือต่อสาร

5. การใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความพร้อมในการแสวงหาสารสนเทศการเกษตร ได้แก่ อินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์ต่างๆ ซีดี ดีวีดี หนังสือ ตำราวิชาการต่างๆ การอบรม/การประชุมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รายการโทรทัศน์ และวิทยุ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นเก่า จะมีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์น้อยกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการสารสนเทศทางการเกษตร ได้แก่ 1) ด้านพืช สัตว์ ประมง และการแปรรูปสินค้าเกษตร 2) ด้านการส่งเสริมการเกษตร 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถนำมาปรับใช้กับงานส่งเสริมการเกษตร โดยแหล่งสารสนเทศที่ใช้ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์ต่างๆ ซีดี ดีวีดี หนังสือ ตำราวิชาการต่างๆ การอบรม/การประชุมต่างๆ รายการโทรทัศน์ และวิทยุ มีจุดประสงค์ ในการใช้สารสนเทศ คือ เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการนำสารสนเทศทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ คือ 1) พัฒนาความรู้ ทักษะด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น 2) พัฒนาทักษะและความสามารถในการทำงาน ส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงาน ก.พ. (2554) ที่ได้ระบุถึงลักษณะงานที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรว่ามีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยทางด้านส่งเสริมการเกษตร เช่น การศึกษาข้อมูล การผลิตการตลาดเพื่อวางแผนส่งเสริมการผลิต การพัฒนาระบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การจัดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการกลุ่มของเกษตรกร การให้บริการวิชาการด้านการจัดการผลิตในพื้นที่ ให้คำปรึกษาแนะนำและบริการข้อมูลด้านการเกษตร การพัฒนากลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร และพัฒนาครอบครัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเกษตร และการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นเก่า มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือคอมพิวเตอร์ค่อนข้างน้อย 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ ขาดประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการทำงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สารสนเทศทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง คือ 1) ต้องการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือคอมพิวเตอร์ 2) ต้องการฝึกอบรม การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บวรพันธ์ เพ็ชรสิงห์ (2549) ศึกษา การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสงขลา พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเกษตรนานๆ ครั้ง การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมแต่ละด้านปานกลาง 2) พฤติกรรมการเปิดรับความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศฯ การเกษตรในทุกด้าน โดยที่ความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศฯ การเกษตรจากห้องสมุดความรู้การเกษตร นอกนั้นมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศฯ จากเว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลการเกษตรอื่นๆ และในงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อตนเอง เพื่อการปฏิบัติงาน และเพื่อสังคม 3) ปัญหา คือ ขาดความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความเร็วต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุมาก การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรไม่หลากหลาย โดยมีแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร หน่วยงานราชการ โทรทัศน์ ดังนั้นในการส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ ควรใช้วิธีการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม การจัดอบรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เกษตรกรรุ่นเก่าและเกษตรกรรุ่นใหม่พร้อมๆกัน เพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อาจจะมีการใช้สารสนเทศผ่านสื่อต่างๆ ร่วมด้วย และการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้และประสบการณ์ ไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

1.2 เกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรประเภทอินเทอร์เน็ตหรือสื่อดิจิทัลน้อย และมีการเข้าถึงสารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์บางครั้ง อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีอายุมาก จึงทำให้การปรับตัวไม่ทันต่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการพัฒนาหรือสนับสนุนแหล่งสารสนเทศทั้ง 2 ประเภทให้ดี มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงสารสนเทศการเกษตรประเภทอินเทอร์เน็ตหรือสื่อดิจิทัล อาจจะมีจัดตั้งศูนย์อินเทอร์เน็ต หรือศูนย์ไอซีทีในชุมชน และการจัดอบรมด้านประโยชน์และการใช้แหล่ง อินเทอร์เน็ต หรือสื่อดิจิทัลในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์สารสนเทศการเกษตรให้มากขึ้น สำหรับการเข้าถึงสารสนเทศการเกษตรประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ อาจจะจัดตั้งหรือพัฒนา ห้องสมุดชุมชน หรือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้มีคุณภาพ และความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

1.3 เกษตรกร มีการใช้ประโยชน์สารสนเทศทางการเกษตรด้านการปลูกพืชมากที่สุด แต่ยังขาดสารสนเทศด้านการเกษตรอื่นๆ เช่น นโยบายและแผนการพัฒนาการเกษตรของรัฐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร องค์กร สถาบันเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นต้น ซึ่งอาจจะเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงได้โดยการประชาสัมพันธ์นโยบายภาครัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรให้มากขึ้น การจัดอบรมในเรื่องที่เกษตรกรต้องการ โดยการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆให้มากขึ้น

1.4 จากการวิจัย พบว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรในระบบส่งเสริมการเกษตรของอำเภอวังจันทร์ ควรจะใช้วิธีการฝึกอบรม ประชุม และทัศนศึกษาดูงาน มากที่สุด เพราะว่า เกษตรกรมีความพร้อมและความต้องการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศประเภทอื่นๆ นานๆครั้ง โดยจะต้องมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่จะฝึกอบรมอย่างทั่วถึง ลำดับต่อมาคือการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ตำรา คู่มือ เผยแพร่ในจุดศูนย์กลางของชุมชน ในด้านเนื้อหาที่จะทำการเผยแพร่ ด้านพืช ได้แก่ ข้างพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล สับปะรด และมันสำปะหลัง ด้านประมง ได้แก่ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ เป็นต้น และด้านปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงหมู การเลี้ยงแพะ และการเลี้ยงโค เป็นต้น

1.5 จากการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นเก่า มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือคอมพิวเตอร์ค่อนข้างน้อย ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ ยังขาดประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถในการทำงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ จึงควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือคอมพิวเตอร์ และทักษะการทำงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยด้านการแสวงหาความรู้ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับตัวของเกษตรกรในยุคสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งอาจจะช่วยให้เกษตรกรมีข้อมูลในการตัดสินใจวางแผน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ประกอบกิจกรรมทางการเกษตร (การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือทำประมง) ได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้การทำการเกษตร ประสพผลสำเร็จยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาถึงผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพของเกษตรกร ทั้งด้านปัจจัยการผลิต ระบบการตลาด ระบบการส่งเสริมการเกษตร และระบบสนับสนุน

2.3 ควรศึกษาถึงการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกร ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกร

2.4 ควรศึกษาถึงสื่อประเภทไหนที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรไทยดีกว่ากัน และการใช้สื่อผสมในงานส่งเสริมการเกษตร

2.5 ควรศึกษาถึงความรู้ ความสามารถ และการปรับตัวของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสื่อผสมในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.(2555).คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.).กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ดวงแก้ว เงินพลทรัพย์.(2555).การใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอบางบาล จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ (รายงานการวิจัย ชุดโครงการวิจัย การวิจัยชุมชน อำเภอบางบาล จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์).มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 1-63.

บวรพันธ์ เพ็ชรสิงห์.(2549).การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

พิชัย ทองดีเลิศ.(2547).ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่องานส่งเสริมการเกษตร.สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2558, จาก http://www.ku.ac.th/e-magazine/september47/agri/ict_effect.html.

ระเบียบ สุภวัฑฒ.(2556).การใช้สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศของผู้ประกอบการฟาร์มสุกรในจังหวัดนครปฐม.วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 33(2), 135-165.

ลัดดา แพร่ภักดิ์พิศุทธิ์ และวิทยา ประพิน.(2557).ความต้องการสารสนเทศและบริการสารสนเทศการเกษตรในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 20(2), 157-182.

ฤทัยชนก จริจิจิตร.(2556).เจาะลึก Smart Farmer แก่นแนวคิดใหม่ หรือจะพลิกโฉมการเกษตรไทย.วารสาร

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์, 3(23), 6-7.

สมศักดิ์ ภูหาสวรรค์เวช และวิมาพร พันธุ์คง.(2551).การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกร ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดฉะเชิงเทรา .เรื่องเดิมการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ครั้งที่ 46 สาขาศึกษาศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
สาขาส่งเสริมการเกษตรและคหกรรมศาสตร์, 601-607.

สรีดา ชาติกุล.(2543).การรับสารนิเทศด้านการเกษตรของชาวเขาดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงาน ก.พ..(2554).บัญชีมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง : สายงานประเภทวิชาการ (นักวิชาการส่งเสริม
การเกษตร).สืบค้น เมื่อ 5 มกราคม 2558, จาก

http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/index.php?option=com_content&view=article&id=3230&.

สำนักงานเกษตรอำเภอวังจันทร์.(2557).ข้อมูลพื้นฐานอำเภอวังจันทร์.สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2557, จาก

<http://wangchan.rayong.doae.go.th/>

